

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ РИЗИКАМИ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

З. С. Гречанюк

У сучасній педагогічній літературі проблема ризику досліджується недостатньо. Проте, дослідження засвідчують, що управління навчальним закладом в сучасних умовах потребує ефективного управління ризиками, оскільки процеси планування, проектування й організації освітнього процесу передбачають велику кількість ризиків. Їх своєчасний облік дозволить уникнути втрат, а саме зниження контингенту, зменшення державного фінансування, плінність кваліфікованих кадрів тощо. Управління ризиками є новим напрямком у дослідженні освіти, тому для успішного здійснення освітньої діяльності менеджери повинні врахувати внутрішні та зовнішні процеси закладу освіти [1].

Суттєві досягнення в розвитку теорії та практики ризик-менеджменту ввели англійські науковці-економісти (Т. Бедфорд, Т. Андерсен, А. Заман, Р. Кук, А. Гріффіні, П. Світінг, П. Хопкін), які зазначають, що «актуальним питанням є саме ефективне управління ризиками, оскільки відсутність управління ризиками може мати погані наслідки на організації» [2]. Учені стверджують про необхідність застосування ймовірного аналізу ризику з метою кількісної його оцінки в ситуаціях, коли класичний статистичний аналіз важко використати.

У літературі поняття «управління ризиками» розглядають як:

- мистецтво і формальні методи визначення аналізу, оцінки, попередження виникнення, прийняття заходів щодо зниження ступеня ризику протягом життєвого циклу проекту і розподіл можливої шкоди від ризику між учасниками проекту;
- вид управління, заснований на врахуванні можливих відхилень від запланованих результатів внаслідок різноманітних причин, пов'язаних з особливостями прояву суб'єктивного чинника;
- діяльність підприємства, фірми, банку, спрямовану на скорочення можливих втрат, спричинених ризиком;
- особливий вид діяльності спрямований на пом'якшення впливу ризику на результати діяльності підприємства, фірми, компанії;
- процес прийняття і реалізації управлінських рішень, що зменшать неприємний вплив на організацію збитків, викликаних випадковими подіями;
- сукупність методів, принципів та заходів, що дозволять певною мірою прогнозувати настання ризикових подій і вживати заходи щодо виключення або зниження негативних наслідків їх настання [3, с. 224].

«Ризик менеджмент в освіті є одним із напрямків сучасного менеджменту, що вивчає проблеми управління ризиками, які виникають у діяльності закладу освіти. Науковці виділяють три основних напрями ризик-менеджменту: 1) розробка системи заходів спрямованих на запобігання і профілактику ризиків; 2) мінімізація негативних наслідків, які можуть заподіяти ризики напрямкам діяльності освіти; 3) можливість отримати в ситуації ризику додаткові доходи чи інші переваги» [2, с. 137].

Серед переваг ризик-менеджменту: підвищення ефективності діяльності й стратегічного управління закладу освіти, прозорості і комунікації, короткий огляд ризиків із відомостями про ресурси та ефективна методологія вивчення ризиків.

Особливими ризиками в закладі освіти є те, що вони можуть не нести прямих фінансових витрат, а проявлятися як загрози втрат в подальшому періоді. Саме освітні ризики, на думку вчених, є великими загрозами для розвитку та функціонування системи освіти, які можуть призвести до великих втрат, зокрема: соціальних, педагогічних, політичних, економічних. До педагогічних втрат можна віднести: неефективність системи освіти; недостатній рівень компетентності випускників або загальної освіченості [4, с. 200].

Для забезпечення процесів управління ризиками потрібні методи обробки ризиків:

Таблиця 2

Методи обробки ризиків у навчальному закладі

Процеси управління ризиками	Методи обробки
Планування управління ризиками	SWOT-аналіз, самоаналіз, експертне оцінювання
Планування реагування на ризики	Мінімізація ризику, мета-план, матриця пріоритетів, обробка ризику(залучення учасників, що впливають на розвиток подій, зниження ступеня ймовірності)
Якісний та кількісний аналіз ризиків	Матриця якісного аналізу, карта ризиків, аналіз чутливості, регресійний аналіз
Моніторинг та управління ризиками	Опитування, аналіз даних, інтерв'ювання, матриця оцінювання
Ідентифікація ризиків	Інтерв'ювання експертів, опитування, аналіз пропозицій, мозковий штурм, аналіз критичності, реєстри ризиків і бази даних, контроль переліки.

Тож ризик-менеджмент є дієвим інструментом управління в закладах освіти в сучасних умовах (політична та економічна нестабільність, інформаційних прогрес тощо). Основною метою ризик-менеджменту є забезпечення максимальної ефективності управління ризиками в закладах освіти. До найпоширеніших методів обробки освітніх ризиків відносять мета-план, SWOT-аналіз, мозковий штурм, карта ризиків, самоаналіз, опитування суб'єктів освітньої діяльності, матрицю пріоритетів тощо.

Література

- 1.Черненко Н. М. Ризик-менеджмент у закладах освіти: навч. посіб. Сер. «Управл. закл. освіти». Одеса: Ун-т Ушинського, 2020. 116 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9759/1/Chernenko.%202020.pdf> (дата звернення 27.03.21).
- 2.Паславська І. С. Стан дослідження проблеми менеджменту-ризиків вищого навчального закладу. *Теорія та практика управлінської діяльності в умовах соціокультурних трансформацій*: матер. науко.-практ. конф. (26 квітня 2017 р., м. Старобільськ). Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 2017. С. 135–140. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1912/teoria%20.pdf?isAllowed=y&sequence=3%20-%202> (дата звернення 27.03.21).
- 3.Управління підприємницьким ризиком / за заг. ред. Д. А. Штефанича. Тернопіль. Економічна думка, 2010. 224 с.
- 4.Черненко Н. М. Необхідність управління ризиками у закладах освіти. *Актуальні дослідження в соціальній сфері* : матер. шостої міжнар. наук.-практ. конф., 17 лист. 2015 р. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2015. С. 80–82.
- 5.Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент : теорія та практика: [навч. посіб.]. К. : ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2012. 200 с.

УДК 378.22.091.2:[006.015.5:37.013.2

**ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ОСВІТНІХ І ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
ДО МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

І. М. Зарішняк

Зміни в освіті насамперед зумовлені станом якості освітньої діяльності, що має забезпечувати належну організацію освітнього процесу й відповідати вимогам, встановленим законодавством. Передусім їх необхідність зазначена нормативними і локальними документами, що стосуються всіх рівнів освітньої діяльності. Інструментом оцінювання якості